

Økt produktlevetid er et viktig tiltak mot vårt forbruks natur- og klimakonsekvenser

Forbruket vårt er stort og økende. Hvert år krever norsk forbruk uttak av over 44 tonn naturressurser per person. Det er ofte billigere å ta i bruk nye naturressurser enn resirkulerte. Vi har hver ting kort tid før vi kvitter oss med det det kjøper nytt. Dette er ikke bærekraftig. Både hver enkelt og politikerne kan gjøre viktige tiltak

Norge hatt sammenhengende vekst siden 1950-tallet har, med en kraftig vekstøkning fra 1980-tallet. Nordmenn er i verdens-toppen i forbruk per person. Om vi inkluderer alt som går med av naturressurser til produksjonen forbruker vi svimlende 44,3 tonn i materialer per person årlig (Circularity Gap report Norway, 2020). Det er beregnet at dagens forbruk krever tre jordkloder for å være bærekraftig. Vi har ikke flere kloder, men bedre utnyttelse av ressursene er både mulig og nødvendig.

Fordi det er gratis å utnytte naturen blir det billigere å produsere med «jomfruelige» råvarer enn å ta vare på det som allerede er produsert. Denne logikken fungerte i starten av industrialiseringen, men truer nå livet på jorda.

Klima- og miljøbelastningen fra forbruket vårt er dokumentert i en rekke rapporter, som FNs klima- og natur-rapporter. Likevel er forlenget produktlevetid nærmest fraværende i miljøpolitiske agendaen - og også fra parti-programmene til årets Stortingsvalg.

Forskere er tydelige på at den beste miljøstrategien er å ha ting lenge. Vedlikehold og reparasjon blir sentrale virkemidler for å få lengre levetid. Derfor er det et paradoks at det ofte er både billig og enkelt å kjøpe nytt, men vanskelig og dyrt å få ting reparert. Det er i dag vanskelig å vite hvor lang levetid et produkt har eller hvor reparerbart det er.

Sirkulærøkonomi gir arbeidsplasser

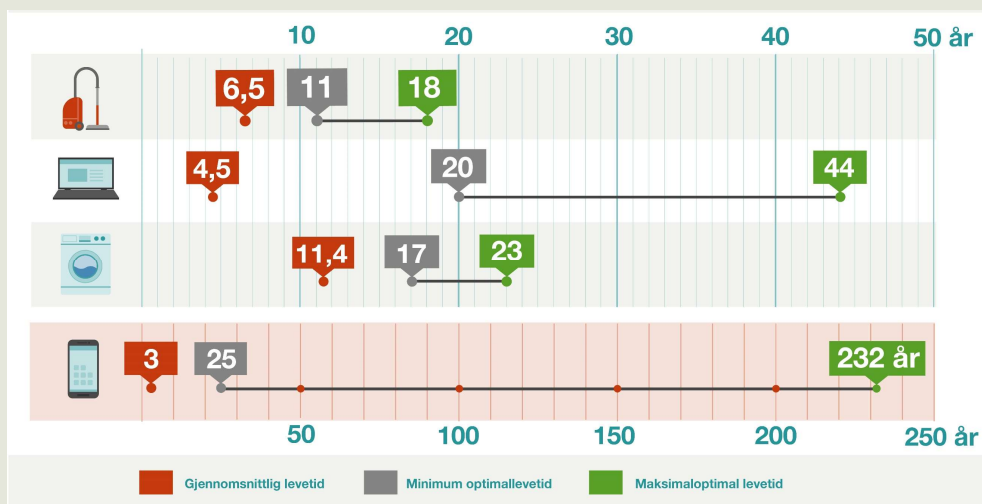
Overgang fra en lineær til en mer sirkulær økonomi er et mål for Norge og handler om å utnytte ressursene best mulig. Da sparer vi naturen for inngrep og økt klimagassutslipp. Foreløpig har vi ikke sett tydelige planer som skal ta oss til målene som er satt.

Beregninger viser at en overgang til sirkulær økonomi kan gi mer enn 100.000 nye arbeidsplasser. For eksempel vil reparasjon fremfor hyppig utskifting av elektronikkprodukter kunne gi 12 000 nye årsverk.

Natur - og klimaufordringer:

- Stort uttak av naturressurser ødelegger naturlige økosystemer. Tap av naturmangfold er en like stor krise som klimaendringene.
- For hvert ledd i produksjon, distribusjon, salg, resirkulering og materialgjenvinning går materialer tapt. Hvert ledd krever dessuten energi. Jo flere produkter - jo større belastning.
- Utvinning av mineraler, som kobber, ødelegger natur og fører til forurensning av vann og land, også her i Norge.
- Miljøgifter og mikroplast gir tingene våre ønskede egenskaper, men lekker ut. Mikroplast fra klær alene er beregnet å utgjøre 600 tonn per år.

Så lenge må produktene vare for å være bærekraftige

- Det tas i bruk stadig nye kjemikalier vi ikke vet miljø- eller helsekonsekvensene av.
- Produksjon av vanlige forbruksvarer medfører store klimagassutslipp fordi produksjonen ofte skjer i flere etapper i ulike land.
- Klesindustrien står for 10 % av verdens klimagassutslipp (inkludert produksjon, transport, salg og håndtering av overskuddsproduksjon). Bomullsproduksjon legger beslag på store arealer, krever mye vann og innebærer utstrakt bruk av kjemikalier. For å produsere én bukse trengs for eksempel 8.000 liter
- Stadig mindre areal med intakte økosystemer gjør at ville dyr kommer tettere på mennesker som igjen øker faren for at de overfører sykdommer til oss som vi ikke har immunsystem for å tåle.

Mulige tiltak:

- Momsfritak på reparasjoner er eksempel på å vri skatter og avgifter slik at det blir dyrere å kjøpe nytt og billigere å reparere.
- Krav til materialbruk for å sikre god kvalitet på produkter.
- Stopp salg av ting som ikke er reparerbare på det norske markedet.
- Merke produkter med forventet levetid.
- Sett reklamasjonstid i henhold til forventet levetid.
- Informasjon til forbrukere slik at de blir kjent med og bruker reklamasjonsretten.
- Holdningskampanjer mot forbrukere slik at de kjøper mindre.

Naturvernforbundet mener:

Myndighetene har hovedansvaret for at vi har et forbruk innenfor naturens tålegrenser. Det er myndighetene som sitter på kunnskapen og makten til å regulere produksjon, salg og forbruk gjennom de mest effektive virkemidlene: økonomiske incentiver, forbud og påbud.

For å øke produktlevetiden må vi ha rett til reparasjon.

Det betyr:

- Produkter som kan repareres
- Rett på tilgang til reservedeler og manualer.
- Rett til å vite hvor reparerbart et produkt er.
- Rett til tilgang på reparatører (krever opplæring og rammebetingelser for en lønnsom bransje)

Målet med sirkulær økonomi er å maksimere utnyttelsen av materialer for å redusere presset på økosystemene. Forlenging av produktlevetid er et tiltak alle kan delta på.

Materialresirkulering blir viktig etter endt levetid, men er energikrevende og medfører svinn av råstoffer.

Lengre levetid gir best ressursutnyttelse

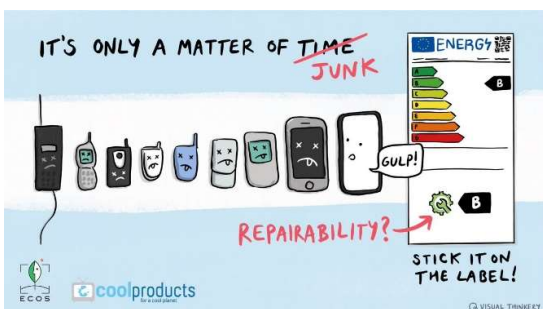
1Hvert år bruker hver nordmann i gjennomsnitt 44 tonn råmaterialer. Under 4 % går tilbake i kretsløpet. Å bevare produkter lenge gir best ressursutnyttelse. Bedre for naturen, bedre for klima, bedre for oss.

Vi vil ha informasjon om hvor reparerbare produktene vi kjøper er

Nærmere 80 prosent av miljøavtrykket fra en smarttelefon skjer under produksjon. Det er derfor avgjørende at myndighetene tar grep for å redusere forbruket vårt gjennom å innføre økonomiske insentiv som gjør at vi har ting lenger.

Myndighetene må også sikre at produkter skal kunne vare. Uavhengige reparatører må få tilgang til reservedeler og manualet. Det kan ikke lenger være lovlig å bevisst gjøre en telefon vanskelig å reparere eller gjøre det umulig å bruke nye programvareoppdateringer på eldre modeller, også kalt *planlagt foreldelse*.

Myndighetene må pålegge selgere å informere tydelig om at en smarttelefon har fem års reklamasjonstid og at de merkes med hvor reparerbare de er. Dette er allerede påbudt i Frankrike.

Hvor reparerbar produkter er kan presenteres på ulike måter.

I Frankrike må telefoner merkes med hvor enkelt det er å få dem reparert.

Naturvernforbundet mener også at prisen på reservedeler må stå i stil med prisen på produktet og at slik pris må lovfestes i forbrukerkjøpsloven. Momsfritak på reparasjon og andre endringer i skatte- og avgiftssystemet vil kunne gjøre reparasjon mer konkurransedyktig enn å kjøpe et nytt produkt.

Mens myndighetene har sett på at produktlevetiden på tingene våre har gått nedover, har vi havnet i verdens-toppen på forbruk av elektronikk per person. For å produsere én smarttelefon produseres det 86 kilo avfall og elektronikkprodukter står nå for en av de raskest voksende avfallsstrømmene i verden. CO2-avtrykket fra elektronikkindustrien er på nivå med samlet utslipp fra verdens flytrafikk.

I Norge er vi stolte av at vi resirkulerer 78 prosent (2018) av el-avfallet vårt. Selv om resirkulering definitivt er bedre enn å kaste, er det ikke bedre enn å ha ting lenge. Vi kvitter oss med ting lenge før den forventede levetiden er over, og det finnes lite eller ingen politikk for å regulere mekanismene som driver dette.

En smarttelefon skal etter loven vare i minst fem år, men i Norge kjøper vi i snitt en ny telefon etter to og et halvt år. For å være bærekraftig i et klimaperspektiv må en smarttelefon brukes i 25 til 225 år.

Les mer om:

[Ta vare på det du har - Forside \(tavarepadetduhar.no\)](#)

[Retten til å reparere](#)

[Reduser avfallet - naturvernforbundet.no](#)

[Slik tvinges Apple til å markedsføre iPhone i Frankrike - Tek.no](#)

[Nordmenn med nest høyest konsum i Europa - SSB](#)

[Ta vare på det du har - Forside \(tavarepadetduhar.no\)](#)

[Retten til å reparere](#)

[Reduser avfallet - naturvernforbundet.no](#)

[Slik tvinges Apple til å markedsføre iPhone i Frankrike - Tek.no](#)